

Onze Vogels

61e jaargang no.1, januari 2000

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

Gambia ligt in West Afrika, het is een lange strook land die doorsneden wordt door de Gambia rivier.

Gemiddeld is het land nauwelijks breder dan 35 km met uitzondering van de kuststrook die bijna 70 km breed is. Van oost naar west bedraagt de lengte 320 km. Het land is aan 3 kanten ingesloten door Senegal, het heeft een subtropische klimaat en ligt op ongeveer 6 uur vliegen van Nederland.

Vogelparadijs

Onze eerste bestemming was het plaatsje Tanji. De Paradise Inn waar we verbleven is een lodge met typische Afrikaanse hutten die in een tropische tuin liggen aan de oever van de Tanji rivier. De hutten zijn eenvoudig maar netjes ingericht waarbij speciaal rekening is gehouden met het observeren van vogels. In alle horren die voor de ramen zitten zijn schuiven aangebracht waardoor een lens of verrekijker kan worden geschoven. Ook zijn over het hele terrein potten met water geplaatst waar vogels uit de hele omgeving komen drinken, het meeste oppervlaktewater in de buurt is namelijk brak (halfzoet, half zout). 's Morgens vroeg waren de roodoortortelduiven als eerste bij de waterpotten. Ze verzamelden zich eerst in de

boomtoppen waarna ze een voor een naar beneden kwamen om te drinken. Al snel werden ze gevolgd door verschillende soorten andere vogels zoals texowevers, langstaartglansspreeuw, kaggieren, bonte kraaien, roodsnaveltokken en ekstertjes maar ook de apen en zelfs de varanen komen hier drinken.

Via de manager van de lodge kwamen we in contact met Laibo Manneh de plaatselijke "Bird Watcher" die ons meenam naar het - op 20 minuten loopafstand gelegen - Tanji Bird Reserve.

Dit 612 hectare grote gebied bestaat voornamelijk uit mangrove's en een kuststrook met lage duinen afgewisseld met stukken bos en struikvegetatie.

Hier waren o.a. grijskopmeeuwen, dunbekmeeuwen, langstaart aalscholvers, rfrigers, Bengaalsesterns, purperglansspreeuwen, schildtouraco's, tandbaardvogels, visarend, vierbandzandhoen, dubbelspoorfrankolijnen, sporenkievit, koereigers, sengaltortelduiven, zwartsnavelbosduifjes en verschillende kleine vogeltjes te zien.

Terug in de lodge konden we nog nagenieten van tokken die tikkertje speelden in de bomen, een tiental langstaartglansspreeuwen die een serenade komen brengen en de westelijke grijze touraco's die ook nog een deuntje komen meefluiten. Zo

konden we de eerste dag al 70 vogelsoorten noteren.

Op de akkers die rondom de lodge liggen kun je ook veel vogels zien, dit komt door het parkachtige uiterlijk van het landschap, de grote hoeveelheid onkruiden die op de akkers groeien. Ook wordt er nauwelijks op vogels gejaagd, eigenlijk alleen op de dubbelspoorfrankolijn. Deze wordt door de plaatselijke bevolking gegeten en voor halsbandparkieten is er zelfs een programma om gevangen vogels

zers heeft en een goede gids weet precies waar interessante soorten te vinden zijn.

Als eerste bezochten we het Bijilo Forest Park, dit aan de kust gelegen bos is een van de weinige overgebleven

weer uit te zetten. In het dorpje Tanji kun je ook allerlei soorten vogels tegenkomen, zo zaten in de lagere school kerkuilen te broeden maar ook onze huismus is hier aanwezig. Ook zie je in de dorpen vaak kolonie's taxoewers of witsnavelbuffelwevers maar ook kappieren, blauwfazantjes en vuurvinken om maar enkele soorten te noemen.

De halsbandparkieten zie je vaak als paartjes op de akkers zitten waar ze zich te goed doen aan onkruidzaden. De bonte boertjes broeden zelfs in een grote baababboom op het terrein van de lodge en zelfs Afrikaanse dwergooruittjes hebben een vaste boom aan de rand van de lodge.

Samen met onze gids Laibó Manneh hebben we een Landrover gehuurd en zijn enkele gebieden in de buurt gaan bekijken, zonder gids kun je de beste plekken niet vinden omdat Gambia nauwelijks of geen gewwij-

stukken kustbos waarin grote waaiplanten domineren, ook is dit een van de weinige plekken waar je de ahanta

frankolijn kunt tegen komen, verder zijn hier veel apen.

Ons tweede doel van de dag was het Abuko Nature Reserve, dit is nog een origineel stuk tropische regenwoud van 105 hectaren waardoor een 3 km lang wandelpad is aangelegd. Volgens recente tellingen komen in dit stukje jungle 280 soorten vogels voor. Naast verschillende roofvogels en reigers o.a. groene touraco's, grijze touraco's staalvlekduifjes, bosijsvogels, verschillende soorten bijeneters, helmklauwieren, roodborst klauwier, rotschoentjes en nog veel meer soorten.

Het derde gebied die dag ligt ten noorden van Tanji bij Kotu point, hier zijn veel rijstvelden welke weer een heel ander biofoop met zich meebrengen en natuurlijk weer hele andere vogelsoorten. Gedurende het droge seizoen worden deze velden niet gebruikt en kan onkruid welig groeien en zaad vormen. Langs de randen groeien kokospalmen en op verschillende plekken zijn weer kleine poeltjes waar waterlies groeien. Hier ligt eveneens het golfveld van Fajara en een klein mangrove gebied, kortom ideaal voor vogels.

In dit gebied kun je de jacana's vinden maar ook de groenrugreiger, palmgieren, guineduiven, witwang-boomeenden, zwartkopkievit, sporenkievit, lekievit, senegalgriël, hamerkopoeleivaar, ekstartjes, vuurvinkjes, blauwfazantjes, zilverbekjes, ijsvogels, nectarvogels en een enkel achtergebleven grutto.

's Avonds kun je in dit gebied ook verschillende soorten nachtzwaluwen en uiltjes zien.

Ook bij de lodge is steeds weer iets nieuws te zien. Zo komen af en toe amethistspreeuwen op bezoek, maar ook Senegalcoucals en groenvruchtenduiven. Bij de rivier kun je observeren hoe 5 soorten ijsvogels zich als bommerwerpers in het water stortten. Iets verderop zitten 4 blauwbuikscharrelaars in en afgeknapte palmbloem elkaar het leven zuur te maken om een nestplaats. De langstaartglansspreeuwen hebben we omgedoopt in langstaartschreeuwspreeuw. De ekstartjes zijn alle graspolen op het terrein aan het uitpluizen op eetbare onderdelen en boven de hangmat – waar ik in lig – heeft zich in het dichte bladerdak een paartje halsbandparakielen verstoppt.

6

Na veel krul en sluipwerk is het me toch gelukt om een mooie opname van een treurtortelduif te maken. Deze laten zich af en toe bij een stam van een boom zien maar meestal zitten ze boven in een boom.

Vanuit Tanji kun je ook prima meerdaagse tochten maken de binnenlanden in. In samenspraak met onze gids Laibo Manneh hebben we een route uitgestippeld met als einddoel Tendaba Camp. Onderweg zouden we nog stoppen om te proberen west Afrikaanse kroonkraanvogels en hadada ibissen op te sporen.

Na een prijs afgesproken te hebben met onze gids en de chauffeur van onze eigen gifgroene Mercedes konden we op pad.

Onze eerste stop was een plaats

waar regelmatig ibissen te zien zijn helaas deze dag niet, echter konden we wel mooie opname maken van een groepje puntastriden en een breedbeckscharrelaar.

Onze tweede stop was een voormalige gamalenkwekerij waar de kraanvogels te zien zouden zijn. Ook deze waren niet thuis, maar na wat navraag bij de plaatselijke bevolking kon onze gids toch te weten komen waar ze zaten en inderdaad, na een stuk over akkers en zoutpannen te hebben gelopen konden we in de verte nog net twee kraanvogels voorbij zien vliegen.

Ook langs de wegen zijn veel vogels te zien, verongelukte dieren blijven gewoon langs de kant van de weg liggen (er zijn geen afraasteringen langs de weilanden) waar de gieren er voor zorgen dat de karkassen worden opgeruimd, maar ook kleine zilverreigers pikken een hier van vaak een "graantje" mee. Roofvogels gebruiken de bomen die langs de wegen staan als uitkijkpost en op plaatsen waar de bevolking stukken land afbrandt om nieuwe landbouwgronden van te maken staan veel vogels op de uitkijk om de vluchtende insecten en reptielen om te zetten in een gemakkelijk maaltijd. Op dit soort plaatsen zie je regelmatig hoornraven, Afrikaanse eksters of piacpiac, buffelwevers, sprinkhaanbuizerds, zwarte wouwen en glansspreeuwen.

Bij de drinkpoelen voor het vee kun je ook vaak veel vogels zien, zo zaten bij een drinkpoel en in de omringende bomen wel 20 roofvogels, o.a. palmgieren, kaggieren, sprinkhaanbuizerds, harrierhawk, havikarenden en kuifarenden. Bij een andere poel zaten weer veel reigers en waadvogels. Hier konden we ook goed het gedrag van de zwarte reiger bestuderen. Deze vouwt zijn vleugels als een paraplu boven zijn kop en de schaduw die dan ontstaat lokt vissen aan.

Aangekomen in Tendaba Camp hebben we een Piroque gehuurd met een kapitein om ons door Tunky en Kissel bolong te varen. Deze twee zijarmen

7

6

8

van de Gambia rivier behoren tot het Bao-bolon Wetland Reserve en herbergen een groot aantal soorten vogels. Veel voorkomend zijn hier de slangenhalsvogels, pelikanen, Afrikaanse lepelaars, langstaartaalscholvers, verschillende soorten ijsvogels en reigers zoals de witruignachtreiger, kwak goliath, blauwe- en zwartkopreiger. Ook de fuutkoet kan hier af en toe gezien worden. De fuutkoet is een van de schuwste vogels van West Afrika en veroorzaakte ook heel wat opschudding in onze boot met als resultaat bewogen opnames.

Iets ten zuiden van Tendaba Camp ligt Kiang West Nationaalpark welke het beste met Landrovers bezocht kan worden. Hier kunnen naast veel soorten vogels zoals Afrikaanse wiewaai, roodschouder koekoeklawier en Kaapse papegaai ook met veel geluk enkele van de weinige zoogdieren die Gambia nog heeft worden gezien zoals bavianen, aardvarkens, wilde zwijnen en enkele kleine antilope soorten.

Slot

Naast de vele soorten inheemse vogels komen hierbij in de winter ook nog veel soorten vogels uit Europa waardoor het aantal soorten op kan lopen tot 540.

Gedurende de drie weken durende vakantie heb ik met gemak (soms vanuit de hangmat) 170 soorten vogels gezien.

Ik kan dan ook iedereen die vogels wil

gaan zien Gambia warm aanbevelen. Ook de cultuur en de mensen van de "Smiling Coast of Afrika" zoals Gambia ook wel genoemd wordt, zijn een bezoek meer dan waard.

Info:

Paradise Inn
Jan Vercammen
P.M.B. 252
Serrekunda P.O.
The Gambia

Prof. Birdwatcher
Laibo Manneh
P.M.B. 314
Serrekunda
The Gambia

Tekst en foto's W. Moed

9

TEKST BIJ DE DIA'S

- 1 **Blauwbuikscharrelaar** –
Coracias cyanogaster
- 2 **Geelsnavel ossenpikker** –
Buphagus africanus
- 3 **Blauwborst ijsvogel** –
Halcyon malimbica
- 4 **Afrikaanse halsbandparkiet** –
Psittacula krameri
- 5 **Bruine Babbler** –
Turdoides plebejus
- 6 **Napoleonnetje** –
Estrilda troglodytes
- 7 **Roodoog Totelduif** –
Streptopelia semitorquata
- 8 **Zwartsnavelbosduifje** –
Turtur abyssinicus
- 9 **Senegaltortelduif** –
Streptopelia senegalensis

Achtergrondfoto: Afrikaanse lodge

LITERATUUR:

A field guide to the birds of The Gambia and Senegal – Barlow, Wacher, Disley
Reisgidsboek Gambia – Paul de Waard
Sunair – Leiden

7

Over Kanaries gesproken

Topaas

Tot mijn grote genoegen kreeg ik van bovengenoemde heren een rapport toegestuurd over hun bevindingen van de Topaas. Het zal voor vele kwekers van de topaas een interessant werk zijn, en waarmee het samenstellen toch een aantal jaren mee gemoeid zijn geweest. Maar te veel omvattend om in een keer te plaatsen, het zal dan ook in delen verschijnen. De makers van het rapport hebben mij gevraagd wel de verschijningsdatum van het rapport te noemen, dat ontstond in 1994 en staat nu dus voor discussie open.

Inleiding

Wanneer de topaas is ontstaan is niet bekend en waarschijnlijk ook niet meer te achterhalen. Wel is duidelijk dat het hier gaat om een mutatie die in het begin moeilijk te onderscheiden was van de al bekende kleurslagen. In de begin jaren werd de mutant "melanine central" genoemd in Frankrijk. Later werd deze naam omgedoopt in "topaas" welke, zoals zovele van onze kleurkanariebenamingen, in de wereld der edelstenen geen onbekende naam is.

Zoals bij elke mutant die geboren wordt, is het noodzaak om alles op een rijtje te krijgen qua vererving. Om dit zo vlug mogelijk rond te krijgen werd een internationale studieclub opgericht die doelgericht zaken gingen onderzoeken.

De studie (vrienden) club bestond uit kwekers die allen internationale faam verworven hadden in binnen en in buitenland en bestond uit G.B.R. Walker (Engeland), W. Vermeulen (België), M. Ascherie en M. Houzé (Frankrijk), M. Tollomelli (Italië), H. Groenevelt (Duitsland), en ondergetekende. Verder werd er veronderzoek met behulp van een microscoop verricht door I. Onsmar.

Ontdekking en eerste verervingsindrukken van de topaas-factor

Het is alweer zo'n 12 jaar geleden (nu dus 18 jaar red.) dat we in het kweekseizoen voor een verrassing kwamen te staan. Uit een vermeend koppel bruin mozaïeken verkreeg ik de eerste ronde twee zwart rood mozaïeken. Omdat ik ook verschillende koppels zwart rood mozaïeken in mijn bestand had, was de eerste gedachte dat ik misschien een fout had gemaakt met het rapen of het terugleggen van de eieren.

Na een telefoontje van M. Ascherie uit Parijs, die een gelijksoortige ervaring had opgedaan met de vogels die hij bij mij had gehaald, was ik benieuwd wat de tweede ronde mij zou geven.

En ja hoor, in de tweede ronde van hetzelfde koppel lagen er weer zwart rood mozaïeken in het nest en deze keer wist ik zeker geen fouten met betrekking tot het rapen of terug leggen van de eieren gemaakt te hebben.

Hier was dus iets aan de hand. Na de beide oudvogels goed bestudeerd te hebben, kwam ik tot de conclusie dat het popje een enigszins afwijkende kleur bezat. Het phaemelanine was donkerder dan normaal bij een bruine (vandaar de keuze voor de kweek), de donsbevering leek ook wel wat donkerder dan normaal en het phaemelanine leek harder van kleur te zijn.

Na de rui bleken al de zwart rood mozaïeken mannen te zijn en de bruin rode popjes, wat het vermoeden deed rijzen dat het ouderpopje een zwart rood (en nog iets) mozaïek moest zijn.

Aan de jonge vogels was totaal niets te zien dat op iets anders wees dan op normale zwart rode- en bruin rode mozaïeken, laat staan op een mutatie.

Alle jongen van dat jaar werden aangehouden voor het komende broedseizoen.

In het volgende broedseizoen werd een jonge zoon aan de moeder gepaard, vader aan de dochter en broer maal zus.

Uit het eerste koppel (moeder maal zoon) vier jongen, twee zwart ogen met zwarte dons, een bruin oog en een jong met satinet RODE ogen.

Het tweede koppel (vader maal dochter) gaf alleen maar bruine jongen, dit werd afgeleid aan de hand van de oogkleur.

Het derde koppel (broer maal zus) gaf afgezien van zwarte en bruine jongen ook weer één vogel met zuiver satinet rode ogen.

Nu werd er het een en ander duidelijk. Aan de hand van de broeduitkomsten van de eerste ronde kon men redelijkerwijs aannemen dat alle jonge mannen uit het vorige broedseizoen verervend waren voor een nog onbekende factor, immers uit twee van deze jonge mannen (koppel een en drie) werd een jong geboren met rode ogen.

In de tweede ronde werden opnieuw alleen uit koppel een en drie vogels geboren met satinet rode ogen. Eigenaardig was wel dat de vogels met rode ogen met het ringen niet terug te vinden waren in het nest, de ogen waren verkleurd tot een "normale" oogkleur. Ook het pigment was vrij donker, te verge-

VOGELBOEKHANDEL J & J

**Aanbieding voor de leden van de NBvV
Rotsteisspapegeien (Plonuspapegaaien)**
nu van f 57,50 / BEF 1045 voor f 40,00 / BEF 725

Aanbieding is geldig tot : 31 januari 2000

Over onkruidzaden, bessen enz. (van Mingeroot)	f 29,50/BEF 500
80 wilde planten CD-rom (van Rooij)	f 59,95/BEF 1100
Birds of Suriname (Haverschmidt)	f 299,50/BEF 5450
Das Prachtfinkenbuch (Bielfeld)	f 179,50/BEF 3270
Agaporniden (v.d. Linden)	f 29,75/BEF 540
Afrikaanse papegaaien (vert. Kremer)	f 29,75/BEF 540
De lachdulf (Van Grouw)	f 39,50/BEF 720
Gezondheid en ziekten bij Eur. cultuurvogels	f 25,00/BEF 460

Prijzen zijn exclusief portokosten

**TELEFONISCH
TE BESTELLEN BIJ :**
VOGELBOEKHANDEL J & J,
De Visserlaan 31,
8072 XD Nunspeet.
Tel./ Fax (0341) 26 03 82.
Ook 's avonds en in het
weekend.

Bezoek op afspraak. Vraag onze gratis vogelboekenkrant aan.

lijken met die van een bruine. Wanneer we te maken hadden met een geslachtsgebondenfactor zouden alle jonge vogels, die eerste levensdagen rode ogen bezaten popjes moeten zijn. Mijn verwondering was groot: na de rui bleken het zowel mannen als poppen te zijn, die vlak na het uitkomen satinet rode ogen bezaten.
Conclusie hiervan moest zijn dat we te maken hadden met een

niet geslachtsgebondenfactor die zich recessief gedroeg ten opzichte van de wildkleur. Aan de hand van de twee broedseizoenen konden we de volgende formules opstellen.

Tekst: J. van Mol
Th. van Avezaath

1 OUDERPAAR

man	pop
1 x top+	3 x top
- - - - -	- - - - -
2 x top+	4 y top

nateeltcombinaties

F1

1 x top+	2 x top+	1 x top+	2 x top+
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top	3 x top	4 y top	4 y top

Voor de mutant namen we het symbool top en voor de niet mutant (wildkleur) top+.

Alle jongen zijn vererend voor de gemuteerde factor.

Zoon x moeder

Zoon	moeder
1 x top+	3 x top
- - - - -	- - - - -
2 x top	4 y top

Nateeltcombinaties

F2

1 x top+	2 x top	1 x top+	2 x top
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top	3 x top	4 y top	4 y top

- 1-3 man vererend voor de gemuteerde factor.
- 2-3 man mutant.
- 1-4 pop vererend voor de gemuteerde factor.
- 2-4 pop mutant.

Vader x dochter

Vader	dochter
x top+	x top+
- - - - -	- - - - -
x top+	y top

Gameten:

1 x top+	3 x top+
2 x top+	4 y top+
	5 x top
	6 y top

Nateeltcombinaties

F2

1 x top+	1 x top+	1 x top+	1 x top+
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top+	4 y top+	5 x top	6 y top
2 x top+	2 x top+	2 x top+	2 x top+
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top+	4 y top+	5 x top	6 y top

- 1-3 man wildkleur
- 1-4 pop wildkleur
- 1-5 man vererend voor de gemuteerde factor
- 1-6 pop vererend voor de gemuteerde factor
- 2-3 man wildkleur
- 2-4 pop wildkleur
- 2-5 man vererend voor de gemuteerde factor
- 2-6 pop vererend voor de gemuteerde factor

BROER X ZUS

broer	zus
x top+	x top+
- - - - -	- - - - -
x top	y top

Gameten:

1 x top+	3 x top+
2 x top	4 y top+
	5 x top
	6 y top

nateeltcombinaties

F2

1 x top+	1 x top+	1 x top+	1 x top+
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top+	4 y top+	5 x top	6 y top
2 x top	2 x top	2 x top	2 x top
- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
3 x top+	4 y top+	5 x top	6 x top

- 1-3 man wildkleur
- 1-4 pop wildkleur
- 1-5 man wildkleur vererend voor de gemuteerde factor
- 1-6 pop wildkleur vererend voor de gemuteerde factor
- 2-3 man wildkleur vererend voor de gemuteerde factor
- 2-4 pop wildkleur vererend voor de gemuteerde factor
- 2-5 man mutant
- 2-6 pop mutant

NOOT REDACTIE:

Deze eerste serie formules willen wij u niet onthouden, echter in de volgende reeksen zullen wij ons beperken tot de formules van de ouders en de gameten van de man en de pop.

De staartmees *Aegithalos caudatus*

2

Dit staartmeesje, ook wel langstaartmeesje genoemd, is een opvallende verschijning. Zij is het langste meesje

van amper 7 à 9 gram. Het heeft dan ook alle moeite om te vliegen als er een sterke wind waait. Het wordt dan

De beste nestenbouwer

van de overige zes soorten welke onze Beneluxlanden rijk zijn. Zij is wel niet zo veel voorkomend als de door iedereen gekende kool- en pimpelmeesje. Daarna zijn er de minder bekende soorten doordat ze een meer verborgen leven leiden namelijk de glanskop- en de matkopmees. Hun krijgen we dan ook meestal maar te zien in de winter aan de voedertafel. En als laatste de kuifmees welke als zeer schuw genoemd mag worden.

Deze laatste leidt een nog meer verborgen leven, met een voorliefde voor naaldbossen. Onze staartmees meet 16 cm lang en met een pluimgewicht

heen en weer geblazen zoals een blad dat van de bomen valt. Hun verpakje is niet zo kleurrijk en met enkel zwart en wit en met wat roestig tot roze tinten moeten zij het stellen. Verder laat de foto de tekening wel zien. Hun gedrag is vrij rusteloos en acrobatisch. Ze zijn zodoende de hele dag bezig met het zoeken naar voedsel. Het zijn ongelooflijke aantallen en heel kleine insecten welke ze overal vandaan weten te peuteren en de hoeveelheden zijn niet te schatten. In de herfst wanneer het meeste blad reeds van de bomen is, zijn ze vaak te zien in grote groepen en samen met andere mezen zoals de kool- en

pimpelmees. Ze zijn dan goed te onderscheiden van de andere door hun veel langere staart. Ze zijn steeds in de meerderheid doordat de ouders met hun jongen samen blijven en dit heel de winter om pas in het voorjaar en lente elk zijn eigen weg op te gaan. Als u weet dat het al gauw twaalf jongen kunnen zijn en dan soms nog een tweede nest erbij is dat aardig wat. Ze onderhouden voortdurend contact met elkaar wanneer ze door het bos trekken. Ze laten dan steeds een herhaaldelijk fijn geluid horen zoals tsirrr en tzie, tzie, tzie. Wanneer er zich dan onverwacht onraad voordoet, bijvoorbeeld een roofvogel, zoeken ze als de bliksem tussen het groen bescherming. Het blijft dan voor een lange tijd stil. Daarna komen ze van overal terug tot leven en begint het zoeken naar voedsel opnieuw. Hoe ze al dit voedsel ook nog in de winter weten te vinden is een echt raadsel.

Het zijn standvogels, wel zijn er gedeeltelijk trekvogels uit het noorden en samen zwerven ze dan rond op zoek naar voedsel. In de winter zijn het ook trouwe bezoekers geworden van onze voedertafel. Het dierlijk vet met broodkruim erin gesmolten laten ook zij zich wel smaken. Alle zaden laten zij dan ook ongemoeid. Daar waar pimpel- en koolmezen nooit ver weg zijn en er de meeste zonnebloempitjes uit hebben weten te peuteren om ze nadien ergens op een tak en geklemd onder hun pootjes weten open te maken. De staartmeesjes komen en gaan en trekken steeds ver-

der om na een grote omweg en verloop van tijd opnieuw de voedertafel te bezoeken. Het gaat er dan ook allemaal zo rusteloos aan toe en zijn dan ook weerom snel verder. Zodat u er wel van opkijkt. Dit is wel jammer want ze lijken wel erg kwetsbaar. Deze staartmeesjes zijn ook daarom zo bijzonder in de mezenfamilie.

Want zij alleen bouwen een nestje in boom of struik, daar waar de andere mezen in holten of in een nestkastje hun nestje maken. Het is dan niet veel meer dan een kommetje, en zij gebruiken een massa haren van konijnen of honden en katten daar waar

het vroeger van paarden en koeien was. De staartmezen worden dan zeker aangezien als de beste nestenbouwer welke wij hier in het land hebben. Het bestaat uit mossen, korstmossen en schorsvezels zoals berkenboom, ook spinsels worden veel gebruikt. Hun nestje is zeer stevig en een duurzaam vlechtwerk. Het is een gesloten eivormig nest met enkel op de schuine bovenkant een opening welke steeds met enkele veertjes is afgesloten. De afmetingen gaan van 15 cm hoogte met een diameter van 11 cm. Binnenin zijn er zo vele en niet te tellen kleine fijne veertjes verwerkt dat u zich afvraagt van waar ze die allemaal vandaan heeft gehaald. De wanden hebben dan wel een dikte dit gaat van 1 tot 2 cm. Dit is zeer goed isolerend voor hun latere kroost. Dit meesterwerkje wordt zo in ongeveer twee weken afgewerkt. Het zit dan in een omgeving zo goed verborgen dat een leek het niet vinden kan. Meestal door hun nabije aanwezigheid is het dan wel te vinden. U hoeft dan maar wat geduldig uit te kijken waar ze heen vliegen. De plaatsen welke ze voor hun bouwsel uitkiezen is zo uiteenlopend dat het ook verwonderend is. Ik heb met wat geluk eens zo'n nestje ontdekt dat amper op een halve meter van de grond in een zilverspar verscholen was. Daar tegenover was er dan weer een dat in een conifeer op 4 tot bijna 5 meter hoog zat. In de meeste gevallen zitten ze zo rond de twee meter hoog.

Ooit heb ik eens een nestje zien bouwen in een oude perenboom. Het be-

vond zich in een vork waar een dikke tak aan de stam zit. Het was niet te zien: zo kunstig en wonderbaarlijk gecamoufleerd. Hun legsel varieert van 9 tot 12 eitjes, ze zijn wit met bleekroze stipjes en erg klein. De broedtijd is wel kort want in 12 à 13 dagen komen de jongen uit en bij gunstig en niet te veel regenweer worden ze veelvuldig gevoerd. Op ongeveer 16 à 18 dagen kunnen ze het nestje verlaten. De mooie tafereelen welke ik heb mogen aanschouwen waren erg vertederend. Zo zaten er eens elf juist uitgevlogen jongen dicht bij elkaar op een tak voor hun nestje en geduldig te wachten om gevoerd te worden. Spijtig te hoog en te weinig licht om behoorlijk foto's te kunnen maken. Er wordt dan enkele weken met de jongen rond getrokken om hen te leren hun eten te zoeken, waarbij ze dan onophoudelijk nog bijgevoerd worden. Van talrijke waarnemingen welke ik heb kunnen doen heb ik meerdere keren kunnen vaststellen dat de oudervogels door nog andere oudervogeltjes hulp kregen bij het voederen van hun jongen in hun nest. Soms tot wel twee paren, of dit nu jongen zijn van het jaar voordien welke nog geen partner hadden gevonden bv dit nu twee vrouwtjes of twee mannetjes waren weet ik niet.

Staartmezen zijn helemaal niet schuw van de mensen want wanneer u zich stilhoudt kan het gebeuren dat ze u wel tot op twee meter durven te benaderen. En dit niet alleen wanneer ze in de winter de voedertafel komen bezoeken. De noordelijke soort heeft een volledig wit kopje welke hier dan

tussen onze inlandse soort erg opvalt. Hoe het gesteld is met de populatie staartmeesjes in onze contreien (Vlaanderen) stel ik vast dat er reeds enkele jaren een toename is. Wat een geluk want dit kan niet altijd van nabere soorten worden gezegd. Dit is dan een goede noot waarmee ik graag sluit.

NOOT REDACTIE

Denk deze winter ook weer aan onze buitenvogels.

In de winkel zijn bollen, ringen, pinda's en onkruidzaad in de handel die voor elke buitenvogel geschikt is. Voert u al enkele jaren de vogels buiten dan weet dat ze u trouw blijven bezoeken, ook in de zomer. Zo komen er jaarlijks meer vogels bij u op bezoek.

Foto 1: Wintervoeding, alleen staartmezen zijn echt sociaal ingesteld en zeer verdraagzaam tegenover elkaar, ze laten zich ook door iedereen verstoten. Dit is een gedrag dat we bij de overige mezenfamilie zeker niet kennen. Hierbij opgemerkt, ik heb nog nooit gezien bij de vele waarnemingen dat zowel twee pimpels of koolmezen zo dicht naast elkaar zaten zonder ruzie aan de voedertafel te maken bij het eten. Zij zijn dan altijd agressief tegen iedereen. Bij deze negen staartmeesjes is er één bij van de noordelijke vorm het kopje is volledig wit.

Foto 2/3: Een beeld hoe hun nestjes er uitzien. Er kunnen wel eens kleine verschillen zijn want zij passen zich aan de omgeving aan.

Vogelvoeding

Een groep zeer deskundige kwekers hebben – in samenwerking met de dierenuniversiteit van Utrecht – de voordelen die voederfabrikanten beloven eens onder de loep genomen. Ruim twee jaar geleden is men daar mee begonnen en de uitslag was zo verontwaardigend dat men contact heeft opgenomen met de fabrikanten van dat voer. De redactie van *Onze Vogels* wil u graag bekend maken met deze bevindingen van zowel de groep kwekers als van het antwoord van de fabrikant.

Het onderzoek werd gedaan met de volgende vogels:

- Zebra-vinken
- Australische prachtvinken
- Afrikaanse kwartels
- Kwartels en kleine duiven
- Grasparkieten
- Neophema's
- Brotogeris-soorten
- Roodrugparkieten
- Hoodedparkiet
- Roodvleugelparkiet
- Koningsparkieten
- Halsbandparkieten
- Valkparkieten
- Agapomiden
- Grijs-roodstaartpapegaaien
- Bruinkoppapegaaien
- Bonte Boertjes

Algemeen

Na wat moeilijkheden bij het overschakelen, waarbij enkele vogels stierven hebben alle vogels het palletvoer geaccepteerd. Na deze acceptatie werden ze enige tijd (volgens voorschrift) uitsluitend met palletvoer gevoerd om voedselverspilling door overtollig zoeken te voorkomen.

Nadat weer een kleine hoeveelheid zaad werd toegevoegd bleven de vogels steeds bij voorkeur eerst de zaden te eten.

Door de onderzoekers werd bewust gekozen voor één palletvoer en enig eivoer. Er zijn bepaalde mengelingen die voor de verschillende soorten vogels geschikt worden geacht door de fabrikant van het palletvoer. De vogels zijn ruim voor het vorige kweekseizoen op palletvoer gesteld.

De bevindingen van een jaarcyclus

De zebra-vinken bleken alle het rood uit de snavel te verliezen. Er ontstonden zelfs witte zebra-vinken met een spierwitte snavel, dus kennelijk een tekort aan caroteen. Met de zebra-vinken werd in het afgelopen jaar (1998) bijzonder slecht gekweekt, ook met de Timor zebra-vinken, een echte natuurvogel, werd niet gekweekt. De zebra-vinken waren conditioneel niet optimaal. De ontlasting was te week.

Chinese appelvinken hebben twee maal jongen gehad. Van dit koppel was het jaar ervoor nakweek op stok gekomen. De vogels hebben beide rondes de jongen dood laten gaan. Ze hadden de beschikking over C19 en G18, waarbij duidelijk G18 de voorkeur had.

De blauwfazantjes en Cubavinken aten het voer goed, echter geen kweekresultaten. Harlekinkwartels en kleine duifjes gedijen er goed op, de ontlasting van deze vogels is ook niet bijzonder week. Wel eten ze bij voorkeur één kleur korrel.

Met tovparkieten is gekweekt. Opvallend was dat de jongen beduidend in formaat achterbleven bij beide ouders. Op een keurbriefje op een tentoonstelling werd zelfs geschreven over dwergvorm.

Grasparkieten blijven steeds intensief het zaad zoeken. De conditie van deze vogels was goed, ze zijn echter niet tot broeden overgegaan.

Bij roodruggen en enkele valkparkieten was er een voorkeur voor het B-voer. Andere prefereerden weer het G-voer. De roodruggen hebben niet gebroed en bleven er conditioneel matig uitzien.

Met de Hoodeds is men tussentijds gestopt met deze voedermethode omdat deze vogelsoort er conditioneel zeer slecht uitzag.

Ook Neophema's eten het voer kennelijk niet graag.

De grote parkietsoorten als roodvleugels en koningsparkieten aten het product redelijk, toch is deze kweker er mee gestopt, omdat zijn vogels duidelijk voorkeur voor zaden bleven houden en zichtbaar actiever werden na volledige overgang op zaden.

Een aantal halsbandparkieten wordt nu nog met G14/16 gevoerd en doen het prima. Ook de broedresultaten met deze groep is bevredigend te noemen.

Met valkparkieten is zeer slecht gekweekt in 1998. Eén koppel (al jongen gehad in voorgaande jaren) heeft zelfs de jongen laten doodgaan. De ontlasting blijft na een jaar gebruik zeer dun.

Agapomiden eten het behoorlijk, terwijl de broedresultaten redelijk zijn. Wel is het opvallend dat alles wat extra gegeven wordt, als eivoer, fruit, et cetera onmiddellijk en bij voorkeur wordt gegeten. De ontlasting blijft dun.

Ook met de bruinkoppapegaaien is gekweekt. De ontlasting van deze vogels blijft behoorlijk dun.

Opvallend was wel, dat zachtvoer etende vogels als buul-buuls en spreeuwen het voer C 19 verkozen te eten boven universeelvoer.

Conclusie

Mede door de dunne ontlasting, waardoor vogels, kooien en voliëres erg vuil worden en het feit, dat de broedresultaten zonder meer beneden

an de toekomst

normaal waren, hebben zij besloten, uitgezonderd de groep halsbanden, alle vogels weer op een zaadmenu te zetten. Een ander nadeel is immers ook, dat men bij aanschaf van een nieuwe vogel deze ook weer geheel moet omstellen.

Alhoewel zij als groep kwekers er zeker van overtuigd zijn dat palletvoeder als volledig voer voor de toekomst haalbaar is, vinden zij dat het nu nog niet verantwoord is. Er kleven nog te veel nadelen aan.

Uiteraard zijn zij huiverig geworden om een herhaling van hun experiment uit te voeren zonder dat er verbeteringen in het voer is aangebracht.

De groep heeft hun bevindingen gestuurd naar de voederfabrikant die op zijn beurt een onderzoek heeft laten verrichten door een wetenschappelijke commissie.

Antwoord wetenschappelijk commissie

Zij antwoordden dat zij op de hoogte zijn van de problematiek daar men dit fenomeen ook heeft gezien bij katten en honden.

Het probleem zal zich steeds blijven voordoen bij vogels die op een latere leeftijd zijn omgeschakeld, men pleit er dan ook voor de jongen in het nest al te spenen met palletvoer.

Voor oudere vogels dient als aanbeveling: met een beetje bijvoeren met zaden kunnen alle problemen verholpen worden. Het probleem van de voorkeur voor zaden, fruit enz. zal steeds blijven bestaan, meestal is het dan ook dat deze vogels enkel een minimale hoeveelheid korrels innemen om zich in hun basisbehoefte aan energie te voorzien. Vogels die slechts deze minimale hoeveelheid opnemen zullen dan ook zeker niet in topconditie komen. Met bijvoeding van een beetje zaden of eivoer kan hieraan verbetering worden gebracht.

Zebravinken

Voor de terugloop van de kleuren bij zebravinken heeft men besloten een hoeveelheid grondstoffen als xantofyllen in het palletvoer te verwerken. Om de kwekers van "bleke" vogelsoorten – zoals ze daar zeggen – verder te blijven bedienen, werd er een low xantofyl op de markt gebracht.

Dunne ontlasting

Het gaat hier hoofdzakelijk om een verhoging van de 'urinefractie' in de mest, dus het is geen echte diarree.

Volgens de wetenschappelijk commissie zijn de mogelijke oorzaken:

- Verhoogd dorstgevoel door de ruime aanwezigheid van mineralen (waaronder zouten).
- Snellere dampassage door betere verteerbaarheid van het pallet voer en daardoor kortere resorptietijd voor water.

Dat deze oorzaken zeker in aanmerking komen blijkt uit het feit dat de mestconsistentie duidelijk opnieuw verbetert, wanneer een of meerdere van de volgende ingrepen worden toegepast

Rantsoeneren van het drinkwater. (niet aan te bevelen als oplossing).
Bijvoederen van 10 tot 20 procent zaden en maagkiesel (deze vertragen opnieuw de dampassage.

Kweek met

Chinese appelvinken, blauwfazantjes en Cubavinken vinden zij vogelsoorten die zeker niet de gemakkelijkste zijn om mee te kweken. Bij de meeste 'moeilijke' soorten is het feit dat ze één jaar niet gekweekt hebben, geen reden om te denken dat de kweek ieder jaar succesvol zal verlopen. In dit geval betreft het daarenboven omgeschakelde vogels, die waarschijnlijk dit jaar hetzelfde voeder 'gezicht' hebben als dat waarmee zij vorig jaar gekweekt hebben. Het verdient aanbeveling om voor overgeschakelde vogels toch nog hun gekende bijvoeder te geven.

Eten bij voorkeur één kleur korrel.

Dit had de fabrikant reeds in de ontwikkelingsfase vastgesteld, doch er is geen vaste lijn in te trekken welke kleur de voorkeur geniet. De basisgrondstoffen voor de verschillende korrels is echter dezelfde zodat een selectieve opname van één of meerdere kleuren, geen voedingsverschillen kan teweegbrengen.

Formaat Toviparkiet

Niet iedere vogel die gekweekt wordt is een kampioensvogel. Er dient steeds rekening gehouden te worden met de onzichtbare eigenschappen die de vogels in zich dragen en die bij 'ongelukkige' paringen (of inteelt) aan de oppervlakte kunnen komen. Andere

kwekers berichten ons reeds uitgebreid over de goede groei die zij bij hun jonge vogels hadden.

Grasparkieten

Van 'show'-grasparkieten is bekend dat zij zeer moeilijk in broedstemming komen. Daarom is het zeker voor grasparkieten, maar eigenlijk voor de meeste vogelsoorten aan te bevelen om ze nog wat extra te stimuleren met bijvoeding. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van een speciale zadenmengeling.

Hooded-parkieten en neophema's

Deze vogelsoorten zijn gekend als moeilijke eters. Het is dan ook logisch dat deze soorten nog moeilijker om te schakelen zijn. Het gemis aan conditie bij deze vogels is niet veroorzaakt door enigerlei tekort in het palletvoer maar wel door onvoldoende opname van de korrels. Geduld en zeer lange omschakeling zijn hier de enige oplossing. Of de jonge reeds bij het spenen wennen.

Grotere parkieten soorten, agaporniden zie 1

Slechte conditie en kweekresultaten

Afgezien van de bemerkings in voorgaande punten, dient men bij de opsporingen van de oorzaken voor de verminderde conditie en kweekklust, rekening te houden met de eventuele latente aanwezigheid van bepaalde ziektes in de vogelbestanden. Het is immers zo dat stress door omschakeling van voeder en de verminderde voederopname, een zekere 'verzwaking' van de vogel tot gevolg kunnen hebben. Zo kunnen latent aanwezige ziektes zoals megabacteriose, colibacilose, polyoma enz. plotseling aanslaan, met alle gevolgen van dien. Bij de voorbereiding van de omschakelingsproeven in ons Research Center werden alle vogels steeds op besmetting (coccidiose, wormen, atoxoplasrose) gecontroleerd en met Baytril gekuurd voor de omschakeling.

Gea Stoop

De Zonastirde

.....een kleurrijke en interessante Australische vink

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

Een van de meest opvallende vinken uit Australië is de Zonastirde. (*Neochemia phaeton*). Een andere naam die door Australische aviculturisten gebruikt wordt is "bloed"vink (bloodfinch), een toepasselijke naam voor deze agressieve kleine dynamietbal.

Echter, de agressie richt zich gewoonlijk op elke andere vogel met een rode lichaamskleur, zoals de tijgervinkman. (*Amandava amandava*), de man van de rode kroongors (*Coryphosingus cucullatus*), het vuurvinkje (*Lagonosticta senegalae*), andere Afrikaanse vuurvinken, de Geschilderde astrilde (*Emblema picta*) etcetera. Dit gebeurt alleen maar als de zonastirde gehouden worden in een gemengde collectie en dan voornamelijk als de voliëre klein is.

Ik heb zonastirde voor het eerst gehouden toen ik een paar jaar in Sydney woonde. Het paar dat ik had fascineerde mij in grote mate. In de grote (8 x 4 x 2,4 meter) beplante voliëre vond het een onderkomen. Andere bewoners waren onder andere een paar spitsstaartamadines (*Poephila acuticauda*), bichenows astrilides (*P. bichenovii*), binsenastrilides (*Neochemia ruficauda*) en allerlei andere vinken, plus diamantduiven (*Geopelia cumeata*) en Chinese dwergkwartels (*Coturnix chinensis*). In deze ambiance waren er nooit problemen met de zonastirde doordat er geen andere vogels in zaten die veel rood in het verenkleed hadden.

Ongetwijfeld zijn het zowat de mooiste vinken om in een beplante voliëre gade te slaan, vooral wanneer deze is beplant met wat recht opstaande grassen of bamboe. Aangezien het geslacht op eenvoudige wijze te bepalen is kunnen kwekers zeker zijn van een echt paar. De man is schitterend karmijn rood met kleine vlekken op de flanken en heeft een zwarte buik. De pop heeft een grijze borst en

achterlijf en een vaal rode staart. De jongen hebben een bruinachtig lijf, met een zwarte snavel en een roodbruine staart. Het meest ideale is een paartje alleen in een kleine, beplante voliëre in de zomer. Het geeft betere resultaten. Of zet ze samen met een koppel insecteneters. (klein en zonder rood in de veren), een koppel kwartels en misschien een paar kleine duifjes. Ze moeten een binnenhok hebben waar het bij slecht weer niet kouder wordt dan 9°C. Ook kunnen ze binnen gehouden worden als paar alleen, zowel in een kleine vlucht als in een grote broedkooi.

In het wild hebben ze een groot verspreidingsgebied in de moessongebieden in noord Australië. Ze zijn erg afhankelijk van water en worden daar nooit ver vandaan waargenomen. Deze tamme en vertrouwde soort vindt men vaak rond boerderijen. Ze klimmen heel handig in grasstengels op zoek naar zaden, die ze snel verteren.

Gewoonlijk onderscheidt men twee ondersoorten. In Papoea Nieuw Guinea leeft het ras *N. p. evangelinae*, dat vaak witbuik zonastirde wordt genoemd, vanwege de witte buik. De derde ondersoort is *N. p. albiventer*, die Kaap York bewoont, in noordelijk Queensland. Mannen van dit ras hebben een kleinere witte buivlek dan het Nieuw Guinea-ras.

Kwekers in Nederland en elders in Europa houden het hoofd ras en de witbuik -ondersoort uit Papoea Nieuw Guinea. De partners moeten goed met elkaar overweg kunnen en men moet de man goed in de gaten houden als hij bij een nieuwe pop gezet wordt, tot de vogels aan elkaar gewend zijn. Als er problemen dreigen, zet ze dan pas bij elkaar als ze elkaar accepteren. Zijn ze eenmaal gepaard, dan gaan ze al gauw nestelen en allerlei nestgelegenheden moeten dan aanwezig zijn, inclusief half gevlochten

ten korfjes waarin ze hun overdekte nest kunnen bouwen. Ze gebruiken daarbij gras of cocosvezel. Ze hebben twee of drie kweekronden per jaar, maar teveel broedsels is fout want dan worden de vogels waarschijnlijk niet oud.

Het broedsel van 5 - 6 eitjes komt na 14 dagen uit. De man en de pop broeden overdag, maar het vrouwtje broedt altijd 's nachts. Beide ouders voeren de jongen, die na 21 - 22 dagen uitvliegen. Bij de kweek heeft men veel half rijp graan en gras nodig en levend voer. Jongen zijn ook grootgebracht zonder levend voedsel maar een eiwitrijk voer is dan wel noodzakelijk. Als de jongen uitvliegen kan men het eiwitrijke zachtvoer vervangen door het normale dieet. Hun dieet omvat een goed tropisch mengsel, trosgierst, kiemzaad en zachtvoer. Groenvoer en vooral wild, halfrijp graszaad vormen een lekkernij. Vers drink- en badwater dient men dagelijks te geven.

Men moet flink investeren bij de aanschaf van de aantrekkelijke zonastirde maar het geeft voldoening en kweeklijjn op te zetten die straks ook weer wat oplevert. Dit dient men mede te overwegen als men aanschaf overweegt.

NOOT REDACTIE

In Nederland zijn poppen vaak twee maal zo duur dan de mannen. Als ze al verkrijgbaar zijn, dan zijn het meestal losse mannen. Dit heeft te maken met de eerder beschreven agressie van de man die zich vaak richt op de pop. Het is echt moeilijk om twee volwassen vogels of vogels van verschillende leeftijd te koppelen. Daarbij sneuvelt nog al eens een pop. Vandaar het prijsverschil en de losse mannen. De beste manier om een samen te stellen is bij elkaar plaatsen van jonge vogels van dezelfde leeftijd. Ze worden dan samen volwassen en dat geeft minder problemen. Geef ze in ieder geval een niet te kleine kooi of voliëre.

Vogel

copy

Kweek met de Parelparkiet

Pyrrhura perlata lepida

Geslacht: *Pyrrhura*
Hoofdsort en ondersort:
Pyrrhura perlata
P.p. Lepida
P.p. Coerulescens
P.p. Amerythra

Beschrijving

De *Pyrrhura p. Lepida* is als volgt gekleurd: hoofdkleur groen witte oorvlek, blauw/groen wang, witte oogringen kop groen, blauwe waas in de nel, rug en vleugels groen en de onderzijde van de vleugelbocht lichtrood, slagpennen blauw, keeltekening bruin met smalle vuilwitte veertjes, borst, buik en onderlichaam groen met een parelmoerachtige blauwe waas (parelparkiet) op de borst, buik en - dit neemt toe naarmate de vogels ouder worden - onderlichaam met meer of minder roodbruin, bovenstaart bruinrood onderzijde lichter roodbruin, neusdop grijs, poten en snavel zwart.

De jongen wijken weinig af van de ouders als ze uitvliegen maar de snavel en poten zijn duidelijk lichter van kleur en de keeltekening is fijner en lijkt daardoor lichter, de rug is duidelijk donkergroen en de staart is korter. Grootte 24 cm.

De hoofdsort is met name goed te onderscheiden door zijn rode borst en buik. De *coerulescens* door zijn afwijkende keeltekening en blauwestaart-

onderzijde. De *amerythra* door het ontbreken van de rode vleugelbocht.

Verspreiding, gedrag en voeding in de natuur

De *lepida* komt oorspronkelijk uit Brazilië en dan met name de Maranhão streek. Buiten de broedtijd leven de vogels in kleine groepjes van 3 tot 8 exemplaren die zich voornamelijk in de dichte vegetatie op houden. Dagelijks zoeken ze water op om te drinken en te baden. Het voedsel in de natuur bestaat uit vruchten, bloesem, zaden en noten. Regelmatig bezoeken ze ook de zogeheten barreiros waar ze mineraalrijke aarde tot zich nemen dat op die bepaalde plaatsen aan het aardoppervlak komt, dit veelal in gezelschap van andere vogels waaronder de *P. picta*.

Het broeden vindt plaats in de periode van augustus tot november met een eventuele kweekperiode van april tot juni afhankelijk van het voedselaanbod.

Gemiddeld 5 eieren per legsel; broedduur 23 dagen; verblijf in het blok 50 dagen.

Gedrag, voeding en kweek in gezelschap

Na enige jaren door omstandigheden geen vogels gehouden te hebben ben ik in 1996 weer begonnen met het houden van parkieten. Na van de benodigde instanties toestemming gekregen te hebben werd er in de achtertuin met de hulp van diverse mensen (onder ander de onontbeerlijke hulp van mijn schoonvader - waarvoor nogmaals dank Jan) een dubbelwandige houten schuur gebouwd met de meten 250 cm lengte x 140 cm breed x 215 cm Hoog. Hierin is een raam geplaatst en zijn er 2 nachthokken boven elkaar geplaatst van 120 cm breed x 60 cm diep x 100 cm hoog, tevens is er verlichting aangebracht met tijd klok en nachtlamp en een extra stopcontact voor een elektrisch kacheltje. Buiten zijn er 2 aluminium volières gebouwd van 200 cm lang 75cm breed en 185cm hoog. De toegangsluikjes tot de buitenvolière zijn makkelijk afsluitbaar zodat het geen probleem is om de vogels 's nachts op te sluiten. Hiervoor ben ik in staat om de

eventuele geluidsoverlast zoveel mogelijk te beperken omdat ik de vogels 's morgens op een geschikt tijdstip toegang kan geven tot de buitenvolières. Dit omdat ik in een dichte bevolkte wijk woon waar niet of nauwelijks vogels gehouden worden en het geluid van pyrrhura's - hoewel zeker niet de luidruchtigste parkieten - dan echt opvalt. Ook hoopte ik door de vogels 's nachts op te sluiten het beruchte kattenprobleem te kunnen vermijden. Dit mocht echter niet zo zijn en moest ik een later stadium alsnog een schrikdraad installatie moeten plaatsen. Want ook overdag hingen er diverse malen katten aan het gaas en als je daar dan tegen optreedt, levert je dat alleen kwade blikken op in de buurt want het is toch "de aard van het beestje".

De overlast die vogel- en ook tuinliefhebbers ondervinden van de katten wordt gemakshalve vergeten. Maar nu terug naar het eigenlijke onderwerp. Al voordat er ook maar een plank gezaagd was had ik al voor mezelf besloten dat er in een van de volières een koppel Pyrrhura's zou komen. Dit geslacht bevat namelijk mooi gekleurde vogels met vrijwel alleen positieve eigenschappen. Omdat ik al eerder de P. Picta heb mogen verzorgen viel mijn eerste keus in eerste instantie op deze vogels. Toen ik in juni 1996 bij een kweker ging kijken, viel mijn oog vrijwel onmiddellijk op de P. Lepida die ik tot dan toe alleen maar van foto's kende. Aangezien laatst genoemde soort ook voldeed aan mijn wensen, heb ik daar een gesekst koppeltje van meegenomen. Uiteraard onverwant maar helaas gedwongen verpaart. De vogels werden na

thuiskomst in de onderste nachthok geplaatst dat nog niet voorzien was van een broedblok. Ook al slapen de meest Zuid-Amerikaanse parkieten het hele jaar door in het blok, ik vind het prettiger om de vogels de eerste dagen te kunnen observeren zonder dat ze bij benadering direct in het blok wegduiken. Achteraf is dit niet nodig geweest omdat beide vogels al zeer snel de dagelijkse gang van zaken en mij als verzorger accepteerden.

Het voer bestaande uit grof parkietenzaad, veel fruit, gekiemd zaad, trossierst, halfrijpe maïs en met mate groenvoer werd vanaf het eerste moment goed opgenomen. Daarnaast hebben ze altijd de beschikking over vers water, grit en sepia. Het kiemzaad en liefst zoet fruit wordt rul gemaakt met eivoer met daaraan toegevoegd Eutrodex en Carmix voor de

respectievelijke vitamine- en kalkbehoefte. Het is natuurlijk van belang om enigszins krap te voeren waardoor de vogels het meeste voer ook daadwerkelijk opeten. Hiernaast voorzie ik ze zo vaak als mogelijk van knaagtakken waar de vogels veel plezier aan beleven. Na het verstrekken van verse takken laten ze direct hun speelse aard zien door te stoeien en te bekvechten om net dat ene blaadje of takje en dat terwijl er bij wijze van spreke nog een heel bos voorhanden is. Omdat de vogels het vanaf het eerste moment, dit ondanks de niet ideale gedwongen verparing, goed met elkaar konden vinden, gaf ik ze op 30-6 de beschikking over een blok van 60 x 20 x 20 cm voorzien van een invlieggat van 5 x 5 met controle la (zie foto 1). Nu zal ik nooit meer een blok geven met een controle la omdat de jongen er steeds uitklimmen tijdens de noodzakelijke controle en dus steeds teruggezet moeten worden. Dat werkt extra verstorend. Maar ja, dat wist ik toen nog niet. Wat ik wel kon zien was dat de vogels vanaf de eerste dag goed gebruik maakten van het blok om in te slapen en dat de goede verstandhouding tussen man en pop onderling regelmatig werd bezegeld door het voeren van de man aan de pop en regelmatig waarmeembare paringen. De man loopt regelmatig pronkend over een tak met opgezette nekveren en licht gespreide vleugels. Dit doet hij tegenover iedereen die naar zijn mening het hok te dicht nadert of om zijn territorium af te bakenen en zijn pop te imponeren.

Al omstreeks midden juli verbleef de pop ook overdag regelmatig in het blok en op 28-7 kon ik duidelijk waarnemen dat het onderlijf van de pop

verdikt was. Op 2-8 zag ik het eerste ei in het blok, gevolgd door nog 4 eieren op 4-8, 7-8, 10-8 en 13-8. Vanaf het derde ei verbleef de pop bijna continu in het blok, ze kwam er alleen maar uit om zich te ontlasten en zich te laten voeren door de man. De pop was tijdens de broedperiode beslist niet bang, want om de eieren te kunnen zien moest ik de pop opzij duwen, iets wat ze gelaten accepteerde. Vanaf het moment dat het eerste ei gelegd was gedroeg de man zich stiller. Voorheen, bij het 's morgens openen van het nachthok, lieten de vogels zich direct horen maar nu kwam de man in alle stilte het nachthok uit en laat pas van zich horen als hij zover mogelijk verwijderd is van het nachthok. Ook knaagde hij nauwelijks meer, ook niet aan de meest verse takken. Na een rustig verlopen broed-

periode hoorde en zag ik op 30-8 het eerste jong (zie foto 2) en op 1-9 het tweede jong. Na het uitkomen van het eerste jong is het aandeel van het zachtvoer in de voeding naar behoefte verhoogd en op 9-9 kon ik het oudste jong ringen met een 5,4 mm ring. Op 10-9 heb ik het tweede jong geringsd. Dat was wel wat vroeg maar de ring bleef zitten. Omstreeks deze periode openen de jongen de ogen als spleetjes en verschijnen de eerste veerstoppels onder de huid. Op 14-9 heb ik de 3 resterende eieren verwijderd waarvan er zeker 2 ook bevrucht waren. Deze waren echter afgestorven en uitgedroogd, vermoedelijk door beschadigingen (zie foto 3).

Tijdens de opfokperiode gebeurde er - behalve het moeten plaatsen van de voorgenoemde schrikdraadinstallatie

- geen onverwachte dingen en geleidelijk aan liet de pop de jongen overdag meer alleen, maar zoals altijd slapen man en pop bij de jongen. Op 8-10 heb ik weer een foto genomen van het oudste jong waarbij deze op de hand zit (zie foto 4). Daarop is duidelijk de zo kenmerkende blauwe gloed waarneembaar. Op 17-10 waren beide jongen uitgevlogen en ze gingen begeleid door de zorgzame ouders ook direct de buitenvolière in. Op foto 5 is een zojuist uitgevlogen jong te zien met wederom de zichtbaar blauwe gloed. De jongen konden zich al aardig redden voor wat betreft het klauteren en vliegen en ze werden tegen het donker worden zonder al te veel problemen het nachthok in gelokt door de ouders. Het zelfstandig worden van de jongen verliep voorspoedig en op 3-11 zag ik de jongen zelfstandig eten, maar ook toen nog bedelden ze regelmatig in een gedrukte houding met klapperende vleugels en een licht gespreide staart onder het uiten van een mekkerend geluid bij de ouders. De jongen vogels nemen direct de knaag gewoonte over van de ouders en met z'n vieren spelen ze naar hartelust in de knaagtakken. Baden doen ze ook graag en na het verstrekken van badwater zijn ze allemaal binnen de kortste keren kletsnat zoals te zien is op foto 6 met de jongen aan de buitenkant (let op de duidelijk kortere staarten). In de koude winter van 96/97 verbleven alle 4 de vogels overdag ook veel in het blok: je kunt ze geen ongelijk geven. Uit het gedrag van de ouders ten opzichte van de beide jongen meen ik op te kunnen maken dat het een koppeltje moest zijn want een van de twee jongen wordt en werd namelijk steeds verdreven terwijl de andere tussen de ouders mocht zitten. Bij een endoscopische geslachts bepaling in februari 97 bleken het echter toch twee poppen te zijn waarmee het belang van de endoscopische geslachtsbepaling weer is aangetoond. De jongen verblijven nu nog steeds bij de ouders (maart 97) maar er wordt hard aan nieuwe kooien gewerkt om ze af te kunnen zetten voor het nieuwe broedseizoen. Al met al was dit een snel bereikt kweekresultaat wat mij veel voldoening geeft en ik hoop ook nog lang deze fantastische vogels te mogen verzorgen.

W. de Ruijgt
Soest

BRON VERMELDING:
Lexikon der papageaien

Drinkwateropname bij vogels

Dr. G. Werquin

Water is de meest essentiële voedingsstof. Net als bij andere diersoorten bestaat het lichaam van vogels voor 65 tot 80% uit water. De waterverliezen via de uitwerpselen en urine, via de luchtwegen en via de eileg dienen dan ook konstant gecompenseerd te worden via de drinkwateropname. Zonder water is leven onmogelijk. Vogels moeten daarom steeds over proper drinkwater kunnen beschikken.

Er bestaan grote verschillen qua drinkwateropname tussen de verschillende vogelsoorten (zie tabel 1), hetgeen hoofdzakelijk te wijten is aan hun herkomst. Vogels uit droge biotopen (bv Australische parkieten, kakatoes), hebben weinig water nodig omdat hun lichaam heel zuinig met water omspringt. Een goede kennis van de normale wateropname bij vogels is noodzakelijk voor een optimale drinkwatervoorziening alsook voor een

Tabel 1: drinkwateropname bij verschillende vogelsoorten gevoed met zaden⁽¹⁾

	ml/vogel/dag	ml/gram droge stof
kanaries	7,0 - 9,0	2,80 - 3,60
grasparkieten	2,1 - 3,6	0,50 - 0,80
agapomiden	5,2 - 14,1	2,00 - 2,17
kakatoes	9,4 - 19,6	1,00 - 1,17
amazones	17,5 - 34,9	1,58 - 1,67
grijze roodstaarten	19,0 - 35,9	2,00 - 2,13

⁽¹⁾Onderhoudsbehoeften, vogels per koppel gehuisvest op kamertemperatuur.

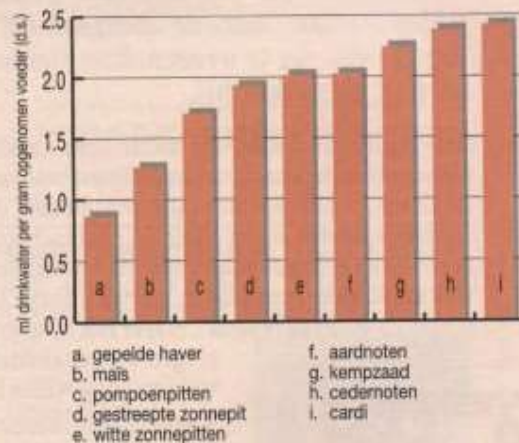
korrekte dosering van geneesmiddelen via het drinkwater. Omdat de waterhuishouding steeds in evenwicht moet zijn, bepaalt de drinkwateropname ook rechtstreeks de hoeveelheid geproduceerde urine. Bij vogels wordt de urine samen met de faeces uitgescheiden. Zodoende beïnvloedt de drinkwateropname heel sterk het vochtgehalte van de uitwerpselen: hoe hoger de drinkwateropname, hoe wateriger de uitwerpselen.

Verskillende factoren beïnvloeden de drinkwateropname.

Zo wordt de drinkwateropname rechtstreeks beïnvloed door de voederopname: hoe meer voeder opgenomen wordt, hoe meer de vogels drinken. Het vochtgehalte van het aangeboden voeder heeft eveneens een belangrijke invloed:

fruit of groenten bevatten 80 à 90% vocht, waardoor de vogels meer water via de voeding

Grafiek 1: Invloed zaadsoort op drinkwateropname bij grijze roodstaarten

binnen krijgen. Soms ontstaat hierbij de indruk van diarree door de verhoogde nieruitscheiding van water en daaraan gekoppelde urineproductie. Groenten en fruit verminderen de afzonderlijke opname van drinkwater: het is dan ook niet aangewezen fruit of groenten te verstrekken tijdens drinkwatermedicaties. Ook de samenstelling van de voeding beïnvloedt de drinkwateropname. Voeding met een hoog eiwitgehalte vergt een hogere drinkwateropname om het geproduceerde urinezuur (afbraakproduct van eiwit) via de nieren te kunnen elimineren. Hoge eiwitgehalten in het dieet geven daarom vaak aanleiding tot waterige uitwerpselen, terwijl eiwitarme granen meestal droge uitwerpselen produceren. Onderzoek naar de drinkwateropname bij grijze roodstaarten gevoed met verschillende zaadsoorten toonde een duidelijk

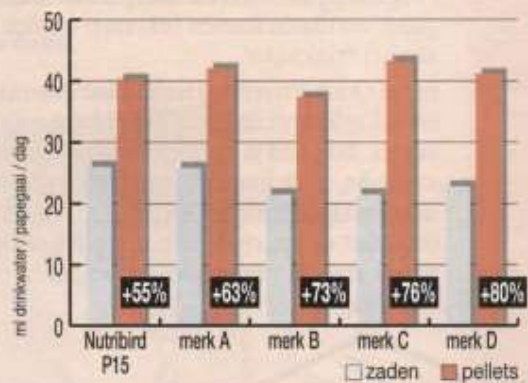
verband aan tussen het eiwitgehalte in het zaad en de drinkwateropname: hoe hoger het eiwitgehalte in het zaad, hoe hoger de drinkwateropname (zie grafiek 1). Andere nutritionele factoren die het vochtgehalte van de uitwerpselen beïnvloeden zijn het gehalte mineralen (zouten) alsook het vezelgehalte in de voeding.

Het is bekend dat het voeren van geëxtrudeerde korrelvoeding de drinkwateropname verhoogt door een snellere darm passage en de aanwezigheid van mineralen. Tot op heden verhogen alle op de markt aanwezige geëxtrudeerde vogelvoerders de drinkwateropname met 55 tot 80% (zie grafiek 2). De waterige uitwerpselen die soms gepaard gaan met deze voeding zijn dan ook volledig onschuldig en uitsluitend toe te schrijven aan de hogere drinkwateropname. Zij hebben dus niets te maken met verteringsstoornissen!

Ook de huisvesting van de vogels beïnvloedt de drinkwateropname. Grote kooien en meer vogels per kooi leiden tot een verhoogde wateropname. Vanzelfsprekend is ook

de omgevingstemperatuur heel belangrijk. Vogels drinken meer in een warme omgeving. Zo drinken kanaries bij een omgevingstemperatuur van 20°C gemiddeld 8.6 ml/dag, bij 35°C drinken dezelfde vogels gemiddeld 13.7 ml/dag.

Grafiek 2: Stijging drinkwateropname bij grijze roodstaarten gevoed met pellets*

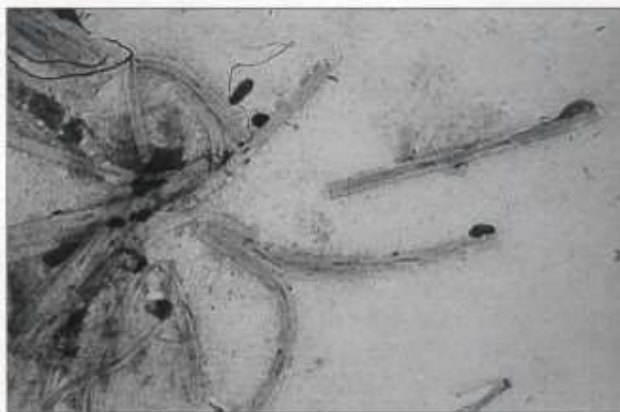
*gegevens Pit Research Centre N.V. Versele-Laga, codes andere merken op aanvraag verkrijgbaar

Megabacteriose

Dr. G. Werquin & Dr. P. Ghysels

Megabacteriën zijn grote staafvormige bacteriën, die de laatste jaren steeds meer aangetroffen worden in de kliermaag (proventriculus) van siervogels. Dat deze megabacteriën wijdverspreid zijn, illustreert een recente studie van Prof. De Herdt (Pluimveekliniek, Faculteit Diergeneeskunde, R.U. Gent). Bij de lijkschouwingen van passeriformen (kanaries en vinkachtigen) bleek maar liefst 46% besmet te zijn met megabacteriën, bij de parkietachtigen waren 10% positief. In vele gevallen betrof het de enige gevonden doodsoorzaak.

Ongeveer de helft van de dieren vertoont klinische symptomen. De ontstane ziekte tekens zijn meestal een gevolg van een slechte werking van de kliermaag: verminderde voederopname, spijsverteringsstoornissen, vermageren, slijm braken, onverteerde zaden in de mest. Daaruit vloeien dan natuurlijk een aantal algemene symptomen voort: slechte conditie, lusteloosheid, bol zitten. Uiteindelijk sterven de

Megabacteriën

Foto: Prof. De Herdt (Pluimveekliniek, Faculteit Diergeneeskunde, R.U. Gent)

vogels. Stress-situaties zoals transport, aanvoer van nieuwe vogels, voederwijziging, kweken, aanwezigheid van muizen of bloedluizen kunnen de klinische symptomen doen uitbreken of verergeren. De spijsverteringsstoornissen bij megabacteriose zijn te wijten aan een verminderde zuurproductie in de kliermaag. De megabacteriën gaan zich vermeerderen in de slijmvlies van de kliermaag en zo de uitscheiding van maagzuur door de cellen in de maagwand belemmeren. Daardoor is de maaginhoud onvoldoende zuur om een goede vertering van de zaden te waarborgen. Megabacteriën blijken niet gevoelig te zijn aan de klassieke antibiotica. Een afdoende behandeling is dan ook problematisch. Prof. Ducatelle (Vogelziekten, Faculteit Diergeneeskunde, RUG) meldt dat goede resultaten kunnen bekomen worden door het aanzuren van het drinkwater.

In het Orlux Premium Health Line gamma werd een product ontwikkeld, speciaal voor het aanzuren van drinkwater bij vogels. Megacid is samengesteld uit natuurlijke organische zuren die, in de juiste dosering, voor een optimale zuurtegraad in het maag-darmstelsel zorgen. Dit remt de megabacteriën af, bevordert de spijsvertering en creëert ook een ongunstig milieu voor de vermeerdering van andere ziekteverwekkende bacteriën.

VOOR U GELEZEN !

Het gebruik van geëxtrudeerde korrelvoeding heeft meer én meer zijn vaste plaats ingenomen bij de vogelliefhebbers. Tegenwoordig zien veel kwekers wel degelijk het nut in van een uitgebalanceerde voeding, aangepast aan de behoeften van de vogels. Recent lezen we een interessant artikel over het voeren met de geëxtrudeerde NutriBird pellets.

Papageien (D)

Biologe Martina Muller is curator (= verantwoordelijke voor de vogelcollectie) in Vogelpark Walsrode, het grootste vogelpark in de wereld. In het Duitse maandblad Papageien (08/99), het mooiste en meest gespecialiseerde tijdschrift over papegaaien en parkieten in Europa, brengt zij verslag uit over de succesvolle kweek met de Timor-roodvleugel parkiet (*Aprosmictus jonquillaceus*) in het vogelpark. Ofschoon deze vogels vrij algemeen voorkomen in hun (vrij kleine) woongebied, worden zij maar zelden in vogelcollecties gezien. Succesvolle kweekresultaten met deze vogels in gevangenschap zijn zeer uitzonderlijk. In 1997 kwam het vogelpark Walsrode in het bezit van 3 jonge exemplaren van deze Timor-roodvleugel

parkiet en werd het nodige gedaan om de kweek op te starten. Vanaf het begin werden de vogels gevoederd met het onderhoudsvoeder NutriBird G14, aangevuld met fruit en kiemzaden. Vanaf einde februari werden de vogels omgeschakeld op het kweekvoeder NutriBird G18, met een hoger gehalte aan eiwit, vitaminen en aminozuren.

In het voorjaar '98 werden 4 eieren gelegd. Na een broedduur van 25 dagen lagen er 4 jongen in het nest. Van het ogenblik dat er jongen waren, werd het voederaanbod uitgebreid. Naast de NutriBird G18 en de kiemzaden kregen de vogels nu ook een voederpap voor vijf papegaaien, bestaande uit fruit, aardappelen, rijst, honing, zemelen en kindervoeding. Zodra de jongen het nest verlieten werd deze voederpap achterwege gelaten. De jongen groeiden voorspoedig met een combinatie van NutriBird pellets en kiemzaden.

Bij het schrijven van het artikel (voorjaar '99) was het ouderpaar opnieuw aan het broeden, zodat de hoop bestaat dat er een stabiele populatie van deze zeldzame vogelsoort in volière kan opgebouwd worden.

Dr. W. Bodaert